

आनंदी - आनंद

1

आनंदी आनंद गडे
इकडे, तिकडे, चोहिकडे.
वरती-खाली मोद भरे,
वायूसंगे मोद फिरे,
नभांत भरला,
दिशांत फिरला,
जगांत उरला,
मोद विहरतो चोहिकडे;
आनंदी-आनंद गडे

2

सूर्यकिरण सोनेरी हे
कौमुदे ही हंसते आहे;
खुलली संध्या प्रेमाने,
आनंदे गाते गाणे;
मेघ रंगले,
चित्त दंगले,
गान स्फुरले,
इकडे, तिकडे, चोहिकडे
आनंदी-आनंद गडे !

3

नीलनभी नक्षत्र कसें
डोकावुनि हे पाहतसे;
कुणास बघते ? मोदाला !
मोद भेटला का त्याला ?
तयामधे तो
सदैव वसतो,
सुखें विहरतो,
इकडे तिकडे चोहिकडे;
आनंदी-आनंद गडे !

4

वाहति निर्झर मंदगति,
डोलति लतिका वृक्षतती,
पक्षि मनोहर कूजित रे,
कोणाला गातात बरे

कमल विकसले,
भ्रमर गुंगले,
डोलत वदले -
इकडे तिकडे चोहिकडे;
आनंदी-आनंद गडे !

5

स्वार्थाच्या बाजारांत
किती पामरे रडतात;
त्यांना मोद कसा मिळतो ?
सोडुनि स्वार्था तो जातो -
द्वेष संपला,
मत्सर गेला,
आता उरला
इकडे तिकडे चोहिकडे;
आनंदी-आनंद गडे !

अरुण

पूर्वसमुद्रीं छटा पसरली रम्य सुवर्णाची
कुणीं उधळिली मूठ नर्भी ही लाल गुलालाची ?
पूर्व दिशा मधु मृदुल हांसते गालींच्या गालीं.
हर्षनिर्भरा दिशा डोलती या मंगल कार्ती.
क्षितिजाची कड सारविली ही उज्ज्वल दीप्तीने,
सृष्टिसतीनें गळां घातले की अनुपम लेणे ?
हे सोन्याचे, रक्तवर्ण हे, हे पिवळे कांही,
रम्य मेघ हे कितेक नटले मिश्रित रंगांही.
उदरांतुनि वाहते कुणाच्या सोन्याची गंगा,
कुणी लाविला विशुद्ध कर्पूररस अपुल्या अंगा ?

* * * *

अरुण चित्तारी, नभःपटाला रंगवितो काय ?
प्रतिभापूरित करी जगाला कीं हा कविराय ?
कीं नवयुवती उषासुंदरी दारीं येवोनी
रंगवल्लिका रम्य रेखिते राजस हस्तांनी ?
दिवस यामिनी परस्परांचें चुम्बन घेतात -
अनुरागाच्या छटा तयांच्या खुलत्या गगनांत !
स्वर्गींच्या अप्सराच अथवा गगनमंडळांत
रात्रीला शेवटचीं मंगल गीते गातात ?
किंवा 'माझी चोरुनि नेली मोत्यांची माला '
म्हणुनि नभःश्री रुसली, आली लाली गालांला ?
की रात्रींचें ध्वांत पळाले, आशेची लाली
उत्साहार्शी संगत होउनि ही उदया आली ?
किंवा फडके ध्वजा प्रीतिची जगता कळवाया,
कीं आपणांवर आज पातली हीच खरी विजया ?
की स्वर्गींच्या दिव्यांचे हे फुटले भांडार,
जणूं वाटतें स्वर्गच त्यासह खाली येणार !
प्रगट जाहले श्रीरामाचें पुष्पक किंवा हे ?
की सोन्याची पुरी द्वारका लखलखते आहे ?

* * * *

" तेजानें न्हाणितें जगाला कोण सखे बाई ?
नवल अगाई ! तेजोमय तू ? तेजोमय मीही ! "
परस्परांना दिशा म्हणाल्या प्रेमळ वचनानीं
" विरहकाल संपला गा गडे प्रेमाची गाणी !
या मेघाच्या कुंजामध्ये ही लपली कोण ?
तिला बोलवा- पुरे गडे ग ! हा तुमचा मान !
अम्ही गवळणी हृदयरसांनी पूजू प्रेमाला,

प्रेमकाल हा ! म्हणोत कोणीं अरुणोदय याला.
पूर्वदिशेशी गोफ खेळतो कृष्णगडी बाई !
उधळित सोनें सर्व तयाच्या लागूं या पार्यो.
मधुस्मितानें विश्व भरूं ग ! शंकित कां म्हणुनी ?
सर्व सारख्या ? हांसावे मग कोणाला कोणी ? "
गोफ चालला गगनमंडळी, रंग नवा आला,
त्यांत लागला कृष्णाचा कर पूर्वच्या गाला.
विनयवती ती पूर्वदिशा मग अधोवदन झाली,
तां प्रेमाची अद्भुत लहरी वसुधेवर आली !

* * * *

या प्रेमाच्या लाटेखालीं मस्तक नमवावें,
हें आम्हाला, ब्रह्मांडाला, देवाला ठावें,
परंतु ही बघ भूदेवी तर वेडावुनि गेली,
टकमक पाहत स्वस्थ बैसली या मंगल कार्ली !
दंवबिंदुंचा-नव्हे नव्हे ! हा पडदा लज्जेचा -
मुग्धपणाचा, बालपणाचा, कोमल हृदयाचा -
निजवदनाडुनि या प्रौढेनें दूर पहा केला,
योग्यच अथवा, प्रेम न मोजी क्षुद्र लौकिकाला !
प्रेमातिशयें मला वाटतें विसरुनि जाइल ही
प्रिय नाथाचा आगमनोत्सव हा मंगलदायी.
कविते ! तिजला साह्य तूंच हो, तूंही पण वेडी !
परंतु वेडाविण सुटतिल का हृदयाचीं कोडीं ?
जा जा ! आतां लाजुं नको ग ! पाहुं नको खाली !
लाजच अथवा - खुलशिल तूंही या मंगल कार्ली.
या लज्जेनें कविमानस हें होठनियां लोल,
प्रेमचंचले ! प्रेमच तुजवर मग तें उधळील !
प्रेमावांचुनि फेड कशानें प्रेमाची व्हावी ?
हा बघ सविता प्रेमळ भूतें प्रेमानें नटवी ?

* * * *

हा प्रेमाचा लोंढा वरुनी आला हो आला
भव्य गिरीनो ! निजशिखरांवर झेलुनि घ्या याला.
नील झग्याला वेलबुटी तो तुमच्या चढवील,
'निगा रखो !' येईल तुम्हांला सरदारी डौल !
कविवाणीचा स्फुर्तियुक्त मग होतां अभिषेक,
तटस्थ होठनि तुम्हास बघतिल हे सारे लोक !
सुवासिनीनो, वनदेवीनो, डोला ग डोला !

नटवा, सजवा वनमालेला तुमच्या बहिणीला !
वनमालांनो हळूच हलवा हा हिरवा शेला,
सूत्रधार हा नभी उदेला, उधळा सुमनांला !
'जय' शब्दानें आळविण्याला लोकनायकाला
नभोवितानीं या धाडुनि ही विहगांची माला !
सरोवराच्या फलकावरती स्वर्गाच्या छाया
कुणी रंगवा, कुणी फुलांवर लागा नाचाया !
वेलींच्या वलयांत बसोनी गा कोणी गाणीं,
या झाडावर त्या झाडावर हंसत सुटा कोणी.
कुणीकुणी या नदीबरोबर नाचत जा बाई,
प्रपातांतही बसुन गा कुणी मंजुळ शब्दांहीं.
उषःकालच्या सुगंध, शीतल मृदुल मंद वाता !
विहार कर, ये पराग उधळित अवनीवर आता,
या कोमल रविकिरणांवरती स्वर्ग बसुनि आला,
सख्या मारुता, गाठनि गाणीं झोके दे त्याला !

* * * *

ऊठ कोकिळा ! भारद्वाजा ? ऊठ गडे आता,
मंगल गानीं टाका मोडुनि जगताच्या चित्ता !
सरिते ! गाणें तुझे सुरामधिं या मिळवी बाई !
साध्याभोळ्या तुझ्या गायना खंड मुळी नाही !
पिंवळी कुरणे या गाण्याने हर्षोत्कट झालीं,
गाठ लागलीं, नाचुं लागलीं, वेडावुनि गेली !
चराचरांच्या चितीं भरले दिव्याचे गान !
मूर्त गान हें, दिव्य तयाला गाणारें कोण ?
दिव्य गायनें, दिव्य शांतता, दिव्याचे झोत,
वसुंधरेच्या अरुण ओतितो नकळत हृदयांत !
त्या दिव्यानें स्वर्भूमीचें ऐक्य असें केलें;
त्या दिव्यानें मांगल्याचे पाट सुरू झाले !
मंगलता ती दिव्य कवीला टाकी मोहोनी,
वाग्देवीने सहज गुंफिलीं मग त्याचीं गाणी.

निर्झरास

गिरिशिखरे, वनमालाही
कड्यावरुनि घेऊन उड्या
घे लोळण खडकावरती,
जा हळुहळु वळसे घेत
पाचूंची हिरवी रानें
वसंतमंडप-वनराई
श्रमलासी खेळुनि खेळ
ही पुढची पिंवळीं शेतें
झोंप कोठुनी तुला तरी,
बालझरा तूं बालगुणी,

* * * *

बालतरू हे चोंहिकडे
प्रेमभरे त्यांवर तूहि
बुदबुद-लहरी फुलवेली
सौंदर्ये हृदयामधली
गर्द सावल्या सुखदायी
इवलालीं गवतावरतीं
झुलवित अपुले तुरे-तुरे
जादनेच तुझ्या बा रे ?
सौंदर्याचा दिव्य झरा
या लहरीलहरीमधुनी

* * * *

आकाशामधुनी जाती
इंद्रधनूची कमान ती
रम्य तारका लुकलुकती
शुभ्र चंद्रिका नाच करी
ही दिव्ये येती तुजला
वेधुनि त्यांच्या तेजानें
धुंद हृदय तवं परोपरी
त्या लहरीमधुनी झरती
नवल न, त्या प्राशायाला
गंधर्वा ! तव गायन रे

दरी दरी घुमवित येई !
खेळ लतावलर्यीं फुगड्या.
फिर गरगर अंगाभवती;
लपत-छपत हिरवाळीत;
झुलव गडे, झुळझुळ गानें !
आंब्याची पुढती येई.
नीज सुखे क्षणभर बाळ !
सळसळती-गाती गीते;
हांस लाडक्या ! नाच करीं.
बाल्यचि रे ! भरिसी भुवनी !

ताल तुला देतात गडे !
मुक्त-मणि उधळुनि देई !
फुलव सारख्या भंवताली.
दे विश्वी उधळून खुली !
वेलींची फुगडी होई !
रानफुले फुलती हंसती.
निळी लव्हाळी दाट भरे.
वन नंदन बनले सारें !
बालवसंतचि तूं चतुरा;
स्फुर्ति दिव्य भरिसी विपिनी

मेघांच्या सुंदर पंक्ति;
ती संध्या खुलते वरती;
नीलारुण फलकावरती;
स्वर्गधरेवर एकपरी;
रात्रंदिन भेटायाला !
विसरुनियां अवधी भानें
मग उसळी लहरीलहरी
दिव्य तुझ्या संगीततति !
स्वर्गहि जर भूवर आला !
वेड लाविना कुणा बरे !

* * * *

पर्वत हा, ही दरीदरीं
गाण्यानें भरली राने,
गीतमय स्थिरचर झाले !
व्यक्त तसे अव्यक्तहि ते
मुरलीच्या काढित ताना
धुंद करुनि तो नादगुणें
दिव्य तयाच्या वेणुपरी
गाउन हे झुळझुळ गान
गोपि तुझ्या हिरव्या वेलीं
तुझ्या वेणुचा सूर तरी

तव गीतें भरलीं सारी.
वर-खाली गाणें गाणें !
गीतमय ब्रह्मांड डुले !
तव गीतें डुलते झुलते !
वृंदावनिं खेळे कान्हा;
जडताही हंसवी गाने;
तूंही निर्झरा ! नवलपरी
विश्वाचें हरिसी भान !
रास खेळती भवंताली !
चराचरावर राज्य करी

* * * *

काव्यदेविचा प्राण खरा
या दिव्याच्या धुंदिगुणे
मी कवितेचा दास, मला
परि न झरे माझ्या गानीं
जनतेला खिळुनी राही
दिव्यरसीं विरणें जीव
ते जीवित न मिळे मातें
दिव्यांची सुंदर माला
तूच खरा कविराज गुणी
अक्षय तव गायन वाहे

तूच निर्झरा ! कवीश्वरा !
दिव्याला गासी गाणें.
कवी बोलती जगांतला,
दिव्यांची असली श्रेणी !
हृदयबंध उकलत नाही !
जीवित हे याचें नाव;
मग कुठुनी असली गीते ?
ओवाळी अक्षय तुजला !
सरस्वतीचा कंठमणि
अक्षयात नांदत राहे!

* * * *

शिकवी रे, शिकवी मातें
फुलवेली-लहरी असल्या
वृत्तिलता ठायी ठायी
प्रेमझरी-काव्यस्फुर्ति
प्रगटवुनी चौदा भुवनीं
अद्वैताचे राज्य गडे
प्रेमशांतिसौंदर्याहीं
मम हृदयी गाइल गाणीं
आणि जसे सगळे रान
तेंवि सृष्टिची सतार ही

दिव्य तुझी असलीं गीतें !
मम हृदयी उसळोत खुल्या !
विकसूं दे सौंदर्याहीं !
ती आत्मज्योती चितीं
दिव्य तिचे पसरी पाणी !
अविच्छिन्न मग चोहिकडे !
वेडावुनि वसुधामाई
रम्य तुझ्या झुळझुळ वाणी !
गाते तव मंजुळ गान,
गाइल मम गाणी कांही !

मधुयामिनी

मधुयामिनि नील-लता
हो गगनी कुसुमयुता
धवलित करि पवनपथा
कौमुदि मधु मंगला -
दिव्य शाति चंद्रकरीं
आंदोलित नील सरिं
गिरिगिरिवरि, तरुतरुवरि
पसरे नव भूतिला --
सुप्रसन्न, पुण्य, शांत
रामण्यकभरित धौत
या मंगल मोहनांत
विश्वगोल रंगला

संध्यारजनी

अस्तगिरीच्या अभिनव कुंजी निजला निजनाथ,
बघतां बघतां त्यास रंगले वारुणिचे चित्त.
हळुच पाहते, मधुर हांसते, जाते लाजून,
म्हणे मनाशीं ' जीव टाकुं का हा ओवाळून !'
प्रेमनिर्भरा बघुन सखीला भास्कर मायावी
जातां जातां साखरचुंबा एक तिचा घेई !
लाजलाजुनी जीव सतीचा मग अर्धा झाला.
त्यांतच आल्या रोषाच्याही लहरी गालाला !

* * * *

गेला, झाला दृष्टिआडही सूर्य, तरी अजुनी
पहा चमकते प्रेमपताका पश्चिमदिग्दनीं.
थक्क होउनी दिशा म्हणाल्या ' काय मोहिनी ही !
प्रेमसमाधी अजुनि खुळीची या उतरत नाही !'
' किती पश्चिमे ! आतां त्याचें चिंतन करशील ?
दृष्टि लावुनी अशीच बसशिल सांग किती वेळ ?
खिन्नपणा हा पुरे, पुरे ग अश्रूंची माळ !
उद्या बरं का तो राणीला अपुल्या भेटेल. '

* * * *

संध्येच्या खिडकींत येउनी ही हंसरी तारा,
हळुच पाहते, खुणावितेही ' या- या ' कोणाला ?
पलिकडचा तो तेजोमय नव पडदा सारून
बघते, हांसते, क्षणांत लपते, ही दुसरी कोण ?
लाजत लाजत असाच येइल सारा स्वर्लोक,
मुग्ध बालिका जमतिल गगनीं आतां नवलाख.
प्रथम तारके ! पहा सखी तव एक पुढे आली
ही दुसरी, ही तिसरी - आतां कितितरी भंवताली !

* * * *

आली होती भरती आतां अस्त समुद्राला,
त्या लाटांतुन काय सांडल्या या मौक्तिक माला !
कल्पतरुचीं फुलें उडालीं की वाऱ्यावरती ?
आकाशीच्या गंगेला कीं बुद्-बुद हे येती ?

नवटिकल्यांची चंद्रकळा कीं गगनश्री नेसे ?
स्वर्गीचे भांडार उघडले की रात्रीसरसें ?
विश्वशिरावर टोप चढविला हिऱ्यामाणकांचा
मंगल, मंगल, जिकडे तिकडे जय मांगल्याचा !

* * * *

रजनी देवी ! वैभवशाली तूं अमुची राणी,
ही नक्षत्रे, तारा साऱ्या, लीन तुझ्या चरणीं.
ज्याच्या त्याच्या तारा वांटून दे ग्रहगोलांना,
गगनमंडली फेर धरूं दे प्रेमाचा त्यांना
दिशादिशांला तुझी गाउनी प्रेमाची गाणीं
रजनीदेवी ! विश्व टाक हें प्रेमें भारोनी !
काळ्या काळ्या या पडणाऱ्या अंधारासंगे
ब्रह्मांडाचें हृदय नाचवी प्रेमाच्या रंगे !

* * * *

काळ्या अंधारात खेळतें विश्व लपंडाव,
ताऱ्यांवरतीं बसून बघती तें कौतुक देव,
पहा दिशांनीं पांघरूनि या काळ्या बुरख्याला
काळा बागुल काळोखाचा एक उभा केला.
मंद मंद तेजांत शोधिते गगनश्री त्यांना,
पाजळूनि हे नक्षत्रांचे रत्नमणी नाना.
खेळ चालला एकसारखा हा खालींवरती,
पूर्व दिशाहि तोच हांसली, सांपडली हातीं

* * * *

उदयगिरीवर नवतेजाची शांत पताका ही !
कीं गंगेच्या शुभ्र जलाचा झोत वरी येई.
हे मेघांचे धुऊन पडदे स्वच्छ कुणीं केले ?
मंगल मंगल तेज चंद्रुकडे कुठुनि बरें आलें ?
अर्ध्या मिटल्या अर्ध्या उघड्या असल्या नयनांनीं
कुणास बघती दिशा कळेना मंदस्मित करुनी ?
पहा उदेला दिव्य गोल हा- छे ! भलतं काही !
हा तारांचा सखा तयांना भेटाया येई.

* * * *

तुमची राणी बसे सारखी तुम्हां न्याहाळीत,

गगनाच्या चौकांत चला हो, या रजनीनाथ !
धवल चंद्रिके ! दे आलिंगन दिव्य यामिनीला,
बहिणी-बहिणी तुम्ही सुखानें चंद्राशी खेळा !
कां तारांनो ! तुम्ही लाजतां ? हा मंगल काल!
निर्मत्सर व्हा, प्रेमसंगमी पोहा चिरकाल.
ब्रह्मांडाचा गोल धरी या प्रेमाचा फेर
फुले शांतिची पहा उधळलीं जगती चौफेर !
निज निज आतां म्हणे जगाला वत्सलता माता,
रजनीदेवी गात बैसली अंगाईगीतां.
गगनाच्या या शेजेवरती निजवा तारांना,
चंद्रा ! दे ओढणी तुझ्या नवतेजांची त्यांना
हंसतां हंसतां झोप लागली दहा दिशांनाहि,
ब्रह्मांडाचा गोल डोलतो, पण जागा नाही !
या प्रेमाला गातां गातां कविचेंही चित्त
प्रेमाच्या निर्द्वैत रंगले पाठ गात गात.

फुलराणी

हिरवे हिरवेगार गालिचे
त्या सुंदर मखमालीवरतीं
गोड निळ्या वातावरणांत
प्रणयचंचला त्या भूलीला
आईच्या मांडीवर बसुनी
याहुनि ठावे काय तियेला

* * * *

पुरा विनोदी संध्यावात
तोच एकदा हांसत आला
"छानी माझी सोनुकली ती
कोण बरे त्या संध्येतून
तो रविकर का गोजिरवाणा
लाजलाजली या वचनांनीं

* * * *

आंदोली संध्येच्या बसुनी
त्या रजनीचे नेत्र विलोल
जादटोणा त्यांनीं केला
निजली शेतें, निजले रान,
अजून जागी फुलराणी ही
लागेना डोळ्याशीं डोळा

* * * *

या कुंजांतुन त्या कुंजांतुन
मध्यरात्रिच्या निवांत समयीं
त्या देवीला ओंव्या सुंदर
झुलुनि राहिलें सगळें रान
प्रणयचिंतनीं विलीनवृत्ति
डुलतां डुलतां गुंग होउनी

* * * *

"कुणी कुणाला आकाशांत
हळुच मागुनी आले कोण

- हरित तृणाच्या मखमालीचे;
- फुलराणी ही खेळत होती.
- अट्याज - मने होती डोलत;
- अवगत नव्हत्या कुमारिकेला.
- झोके घ्यावे, गावीं गाणी;
- साध्या भोळ्या फुलराणीला ?

- डोलडोलवी हिरवे शेत;
- चुंबून म्हणे फुलराणीला ; -
- कुणाकडे ग पाहत होती ?
- हळुच पाहतें डोकावून ?
- आवडला अमुच्या राणींना ?"
- साधी भोळी ती फुलराणी !

- झोकें झोकें घेते रजनी;
- नभीं चमकती ते ग्रहगोल !
- चैन पडेना फुलराणीला;
- निजले प्राणी थोर लहान.
- आज कशी ताळ्यावर नाही ?
- काय जाहले फुलराणीला ?

- इवल्याशा या दिवट्या लावुन,
- खेळखेळते वनदेवी ही.
- निर्झर गातो; त्या तालावर -
- स्वप्नसंगमीं दंग होउन !
- कुमारिका ही डोलत होती;
- स्वप्ने पाही मग फुलराणी -

- प्रणयगायनें होतें गात;
- कुणी कुणा दे चुंबनदान !"

प्रणयखेळ हे पाहूने चिती - विरहार्ता फुलराणी होती;
 तों व्योमींच्या प्रेमदेवता - वाऱ्यावरतीं फिरतां फिरतां -
 हळूच आल्या उतरून खालीं - फुलराणींसह करण्या केली.
 परस्परांना खुणावुनि नयनीं - त्या वदल्या ही अमुची राणी !

* * * *

स्वभ्रूमीचा जुळवित हात - नाचनाचतो प्रभातवात;
 खेळुनि दमल्या त्या ग्रहमाला - हळुहळुं लागति लपावयाला
 आकाशीची गंभीर शांती - मंदमंद ये अवनीवरतीं;
 विरू लागलें संजयजाल, - संपत ये विरहाचा काल.
 शुभ्र धुक्याचें वस्त्र लेवुनी - हर्षनिर्भरा नटली अवनी;
 स्वप्नसंगमी रंगत होती - तरीहि अजुनी फुलराणी ती !

* * * *

तेजोमय नव मंडप केला, - लख्ख पांढरा दहा दिशांला,
 जिकडे तिकडे उधळित मोतीं - दिव्य वऱ्हाडी गगनीं येती
 लाल सुवर्णीं झगे घालुनी - हांसतहांसत आले कोणी;
 कुणी बांधिला गुलाबि फेटा - झकमकणारा सुंदर मोठा !
 आकाशी चंडोल चालला - हा वाड्-निश्चय करावयाला;
 हें थाटाचें लग्न कुणाचें - साध्या भोळ्या फुलराणीचे !

* * * *

गाऊं लागले मंगलपाठ, - सृष्टीचे गाणारे भाट,
 वाजवि सनई मारुतराणा - कोकिळ घे तानावर ताना !
 नाचुं लागले भारद्वाज, - वाजविती निर्झर पखवाज,
 नवरदेव सोनेरी रविकर - नवरी ही फुलराणी सुंदर !
 लग्न लागते ! सावध सारे ! - सावध पक्षी ! सावध वारे !
 दंभमय हा अंतःपट फिटला - भेटे रविकर फुलराणीला !

* * * *

वधूवरांना दिव्य रवांनी, - कुणीं गाइली मंगल गाणी;
 त्यांत कुणीसैं गुंफित होतें - परस्परांचे प्रेम ! अहा ते !
 आणिक तेथिल वनदेवीही - दिव्य आपुल्या उच्छवासांहीं
 लिहीत होत्या वातावरणीं - फुलराणीची गोड कहाणी !
 गुंततगुंतत कवि त्या ठायीं - स्फूर्तीसह विहराया जाई;
 त्यानैं तर अभिषेकच केला - नवगीतांनी फुलराणीला !

मंगलमय प्रेमकवन

सृष्टि निमाली स्वर्गहि नुरलें,
तेज हरपले तम मालवले,
जागृति नव्हती, स्वप्नहि नव्हते,
सूरहि नव्हते, शब्दहि नव्हते,
सृष्टि पातली, स्वर्गहि आले,
सूर उदेले, शब्द निघाले,

प्रेम मात्र मंगलमय भरलें;
उन्मनीत मन तन्मय मुरलें.
भाव मनोज्ञ स्फुरले तेथें;
गीतच हृदयंगम बनले तें
तेज-तमांचें मीलन झालें
विश्व करुन तें ऐकुनि धाले.

तारकांचे गाणे

कुणि नाही ग, कुणि नाही शांति दाटली चौहिकडे, लाजतलाजत, खेळ गडे, खेळू कांही,	आम्हाला पाहत बाई या ग, आतां पुढे पुढे हळूच हांसत, कोणीही पाहत नाही.	1
सुंदरतेला नटवून प्रेमाच्या वसतीकरितां दिव्य सुरांनी विश्वाला निजवायाला	कोमलतेला खुणवून, जगदंतर फुलवू आतां, गीते गाउन वान्याचा बनवू झोला,	2
फेकुनि घा इकडेतिकडे या निर्मल अवकाशांत दिव्यमोहिनी- विश्वाला वत्सलतेने	थोडेसे दंवबिंदु गडे, प्रेमाचे पेरू शेत, सर्वे गुंगुनी प्रेमाचे गाऊं गाणे,	3
सरितांच्या लहरींवरतीं अर्धोन्मीलित फुलवोनी कविहृदयांत जाउनिया खेळू आतां	नाचूं या निर्भयचितीं लपूं चला कलिकांत कुणी गरके घेत ही गाणीं गातां गातां	4
एखादी तरुणी रमणी लज्जामूढा भीरुच ती तिच्याच नयनीं धीट तिला बनवा बाई;	रमणाला आलिंगोनी, शंकित जर झाली चितीं, कुणी बिंबुनी भुलवा ग, रमणालाही.	5
सुस्वप्नांनी गुंगुनी आशा ज्या त्यांच्या चिती, दयितचिंतनी दिवसां ही झुरली बाला,	पुण्यात्मे हसवा कोणी त्याच रचा स्वप्नावरतीं विरहभावनीं भेटूं घा स्वपती तिजला	6
अनेक असले खेळ करू सोडुनिया अपुले श्वास प्रभातकाळीं होउनिया आपण राहूं	प्रेमाशा विश्वांत भरू, खेळवुं नाचवुं उल्हास नामनिराळीं लोकांच्या मौजा पाहूं	7

संध्यातारक : 1

दिनरजनींच्या हृदयावरलें
प्रेमसंगर्मी उद्भवलेले
मुग्ध तान्हुलें फूलच पहिले !
कोमल किरणी, नभ फुलवोनी, खेळ खेळतें त्यांत 1

लहरींच्या सुंदर आंदोली
लहानग्याची शय्या केली,
रजनी ओव्यां गाऊ लागली :-
तूं लडिवाळा ! निज निज बाळा ! मातेच्या हृदयांत. 2

विश्वाचें विश्रान्तिस्थान
ते माझ्या गुणिलाचें गान
अशी गडे अक्षय गाईन !
तूं वेल्हाळा निज निज बाळा या मग गीतसुरांत 3

तेजाला आंदोलन देत
मंदपणे विचरे स्वर्वांत
शांत शांत अवघ्या गगनांत
दिव्य अप्सरा, सुगुणागारा, प्रीतिगीति गातात. 4

त्या गीतींच्या मधुलहरींनीं
गुंगी चढुनी या तव नयनीं
लागो डोळा तुझा म्हणोनी -
मीही गाते अस्फुट गीतें हृदयाच्या हृदयांत 5

झोंप कशी ती परी अजुनिही
आज गडे तुज लागत नाही ?
सांग करूं तरि आतां काई
बघ ना बा रे ! विश्वच सारें निजलें प्रभुहृदयांत. 6

आन्दोलीं तुज नीज न येई
घेते तर उचलुनि मी बाई
झाकियलीं ग मधुनेत्रे हीं
पदराखालें झोंपीं गेलें बाळ कसें इतुक्यांत ? 7

संध्यातारक : 2

दिनरजनींच्या हृदयावरलें
प्रेमसंगर्मीं उद्भवलेले
मुग्ध तान्हुलें फूलच पहिले !
कोमल किरणी, नभ फुलवोनी, खेळ खेळतें त्यांत 1

परमवत्सला जननी रजनी
संध्येचा पट दूर करोनी
रम्य गुलाबी फुलांवरोनी
चुंबुनी घे उचलोनी, बाळाला घे स्वकरांत. 2

' आज दिसे पण मलूल बाई
छबुकल्याची मृदु मुद्रा ही ?
काय तरी सुकुमारा होई ?
खेळुनि दमले गडे चिमुकले झोपलेंच निमिषांत ' 3

स्वर्वायूच्या दिव्यांदोलीं
लहानशी मृदु शय्या केली,
रजनी ओव्यां गाठ लागली :-
तूं लडिवाळा ! निज निज बाळा आता पाळणियांत. 4

विश्वाचें विश्रांतिस्थान
ते माझ्या गुणिलाचें गान
अशी गडे अक्षय गाईन !
तूं वेल्हाळा निज निज बाळा या मम गीतरवांत 5

स्वर्गाला आंदोलन देत
मंदपणे विचरे स्वर्वात
शांत शांत अवघ्या गगनांत
दिव्य अप्सरा, सुगुणागारा, प्रीतिगीति गातात. 6

त्या प्रीतींच्या मधुलहरींनीं
गुंगी चढुनी या तव नयनीं
लागो डोळा तुझा म्हणोनी -
मीही गाते अस्फुट गीतें हृदयाच्या हृदयांत 7

झोंप कशी पण ती अजुनीही
आज गडे तुज लागत नाही ?

सांग करूं तरि आतां काई
बघ ना बा रे ! विश्वच सारें निजलें प्रभुहृदयांत. 8

की दोलीं तुज नीज न येई
घेते तर उचलुनि मी बाई
झाकियलीं ग मधुनेत्रे हीं
पदराखालें झोंपीं गेलें बाळ कसें इतुक्यांत ? 9

श्रावणमास

श्रावणमासीं हर्ष मानसीं हिरवळ दाटे चोंहिकडे;
क्षणांत येतें सरसर शिरवें क्षणांत फिरुनी ऊन पडे.

वरती बघतां इंद्रधनूचा गोफ दुहेरी विणलासे,
मंगल तोरण काय बांधिलें नभोमंडपीं कृणि भासे !

झालासा सूर्यास्त वाटतो सांज अहाहा ! तो उघडे
तरुशिखरांवर, उंच घरांवर पिवळेंपिवळें ऊन पडे

उठती वरतीं जलदांवरतीं अनंत संध्याराग पहा;
सर्व नभावर होय रेखिलें सुंदरतेचें रूप पहा;

बलाकमालां उडतां भासे कल्पसुमांची माळचि ते,
उतरुनि येती अवनीवरतीं ग्रहगोलचि कीं एकमतें

फडफड करुनी भिजले अपुले पंख पाखरें सांवरिती
सुंदर हरिणी हिरव्या कुरणीं निजबाळांसह बागडती

खिल्लारें हीं चरती रानीं, गोपहि गाणीं गात फिरे,
मंजुळ पावा गाय तयाचा श्रावणमहिमा एकसुरें

सुवर्णचम्पक फुलला, विपिनीं रम्य केवडा दरवळला;
पारिजातही बघतां भामारोष मनींचा मावळला !

सुंदर परडी घेउनि हाहीं पुरोपकंठी शुद्धमती
सुंदर बाला या फुलमाला रम्य□फुलें-पत्री खुडती,

देवदर्शना निघती ललना, हर्ष माइना हृदयांत
वदनीं त्यांच्या वाचुनि घ्यावें श्रावण महिन्याचे गीते !

फूलपांखरूं- फुलवेली

' हें फूल माणिक हें हें तान्हे कौतुकली	या उडत्या स्वर्गातील बाइ गडे झुलतें आहे ! सृष्टीचे गोजिरवाणे ' मधुवदना हंसली वदली	1
'स्वच्छंदी माधविका ये, गाई खेळ इथें ही बाला	फूलपाखरा ! आनंदी पाठविते तुज या लोका, चुम्बनमय गाणीं कांही या कोमल कलिकेवरते; फूलपाखरां ! चुंबि हिला '	2
फुलें नवी त्यापरि ती हाय परी नातरि तें	मुग्धलतेवरतीं यावीं प्रेमलता फुलली चिती, फूलपांखरूं तिचें दुरी ! या सुमनीं स्वर्गचि बघतें	3
'थांब गडे कलिका ही प्राणच तूं थांब तरी-	धावुं नको इकडेतिकडे; मुग्ध हृदय उकली पाहीं. एक तिचा जीवनहेतु ! कठिणच गे नर जाति खरी !'	4
फुलवेली ते बाण रंगहि ते अरसिक ते रसिक न का	क्षण रोषे रंजित झाली, मदनाचे हरिते भान. जडतेला जीवन देते, फूलपांखरूं परि होतें हाय पण तिचा प्राणसखा !	5
हे सुमन ' सांग तरी '- ' विरहानें हृदयाला	तुजवांचुनि चुंबिल कवण ? गद्गदली फुलेवेल परी ' शून्य न का गमती भुवने ? ' पूर पुरा भरुनी आला !	6
' या आतां- मी फूल श्वासानें 'व्यर्थचि कां ? '	अंत किती बघतां नाथा ! या निर्जन रानांतील व्यर्थ आर्द्र करिते भुवनें ' ' कोण ?-बाइ ग प्राणसखा '	7
सांज खुले दंवमाला टपटपती कूजनही	दिनरजनीमीलन झालें, उपमा तरि कसली त्याला ? स्वभूच्या हृदयावरतीं मधुनि मधुनि ऐकूं येई !	8

सांजचि ती
त्या छाया
कौतुकला
मूकपर्णी
' गोड भर्ली

वर्णावी कैशी गीती ?
कवि होता अवलोकाया;
शब्द परी न फुटे त्याला !
अक्षय गुंगे हेंच मनीं
फूलपांखरूं-फूलवेली ! '